

JOSEP VICENT MARQUÈS, SOCIÒLEG I ESCRIPTOR

Text: JULIO A. MÁNEZ / Fotos: RAFA GIL

"Millor una lleialtat multiforme que la fidelitat"

Després de l'enrenou de la presentació de 'Tots els colors del roig' (Tres i Quatre), on un enfadadíssim Josep Vicent Marquès (València, 1943) amollava més de quatre coses sobre la situació valenciana, l'autor puntualitza alguns aspectes més de l'obra.

Amb poc més de mig segle al llom, l'activitat pública de Josep Vicent Marquès ha tingut aquella amplitud que s'atribueix als descobridors, però també l'ambigüitat en el reconeixement que a vegades recau en els pioners. Animador de Germania Socialista, que va inaugurar una manera pròpia d'entendre el nacionalisme de classe, va simultaniejar la militància amb la docència universitària de sociologia, d'on va eixir, entre altres coses, el primer llibre, *País perplex*, Premi d'assaig Joan Fuster de 1973, que feia una aportació original a la peculiaritat nacional del País Valencià. Els problemes del feminisme, el procés de construcció social de l'home i l'ecologisme van afegir capes successives a una complexa comprensió de la realitat des d'una actitud d'esquerres, nacionalista, antipatriarcal i ecologista. Són tots els colors del roig, títol de l'últim llibre, que no en va subtítula "Quasi unes memòries ideològiques".

—Em sembla que per primera vegada en els seus escrits hi ha referències explícites i sistemàtiques al seu entorn familiar d'infància i adolescència.

—Jo volia rastrejar les raons que m'havien dut a fer-me roig, nacionalista, antipatriarcal i ecologista, i pensava contar aquest procés a la gent amb qui ja

no tinc referències generacionals o d'un altre tipus. Vaig ser un xiquet de la postguerra i potser contar coses de la infantesa i dels pares constituïa una invitació a la gent jove a comparar les diferències però

"Contar coses de la infantesa i dels pares constituïa una invitació al jovent a comparar les diferències però també perquè reflexionaren sobre les circumstàncies i la relació d'aquestes amb la seua ideologia."

també perquè reflexionaren sobre les seues circumstàncies i la relació que aquestes tenen amb la seua ideologia. També crec que el llibre, com la meua vida, no s'explica sense la relació amb el pare, que sempre deia que escriuria unes memòries i no ho féu. Crec que el llibre és sincer, però no innocent, en el sentit que no es limita a constituir una memòria personal ni intenta legitimar cap nostàlgia.

—En la dedicatòria hi ha indicis d'aquesta actitud. A Josep Grimalt i Just Ramírez, per unes raons. Però també a membres de la seua família, per unes altres. S'assembla molt a una estratègia de respostes.

—La dedicatòria era més àmplia en principi, perquè jo volia posar en joc la idea de la continuïtat en les actituds d'emancipació. Després la vaig reduir. En qualsevol cas, hi ha hagut tal exaltació de la

figura de l'heroi del PCE (estalinista-carrillista), que em sent obligat a aprofitar qualsevol ocasió digna per retre homenatge, com en aquest cas, a dues persones com Grimalt i Just Ramírez. D'altra banda, és cert que m'inquieta no haver parlat prou amb el meu germà, la meua filla... Ara, si em diu que el llibre és

“El xafardeig és una participació política que ignora que ho és i que, per descomptat, actua com si no ho fóra; una promiscuïtat il·lusòria que s’hauria de considerar des de diverses perspectives.”

una estratègia de respostes, me n’alegre, perquè tenia seriosos dubtes que fóra així i que no es notara.

—Hi ha un cert intent d’establir una sutura entre les coses públiques i les privades. És una constant en vostè, l’aclariment de les relacions entre el poder i les coses domèstiques, també en la militància.

—No he pogut mai, ni he volgut, tractar de política sense incloure les persones, ni a la inversa. Algunes consignes del 68 eren un poc més que consignes: qui parla del fet polític sense atendre el fet personal té un cadàver en la boca. Una actitud d’aquesta classe no té perquè respectar el xafardeig, que em causa horror i que sembla haver envaït totes les llars d’aquest món. També això té una lectura política, des de la comprensió de la inseguretat i de la distracció sobre un mateix. El xafardeig és com una participació política que ignora que ho és i que,

per descomptat, actua com si no ho fóra. És una promiscuïtat il·lusòria que s’hauria de considerar des de diverses perspectives.

—I no tem vostè el risc de la dispersió, estar en diversos llocs alhora sense ocupar sempre l’espai propi?

—Ja. Aquest espai jo crec que no existeix. Però una cosa és des d’on pense jo les coses i una altra molt diferent la seua pertinència política. Alguna vegada una amiga, Ana Castellanos, va suggerir que jo volia ser-ho tot alhora. No és exacte, tot i que s’hi detecta una certa actitud meua. Ara bé, no accepte cap culpa per considerar abans que moltes altres persones el problema de les minusvalideses, per exemple, com un problema polític, ni per contribuir a muntar en el moment oportú un col·lectiu de reflexió sobre la marginació social, etc. És possible que haja estat més ambigu amb el col·lectiu gitano, i això és una pregunta que he de fer-me. I també amb els insubmisos, però això és perquè em fan pànic els exèrcits professionals. I quin resum en trac? Estic segur que l’opressió és única i la llibertat indivisible.

—Una de les impressions que produeix el llibre és que vostè ha estat en quasi totes les avantguardes successives, per deixar-les després i contribuir a la formació d’una altra de nova. Hi ha una certa oscil·lació entre el “ja ho vaig dir jo” i el “per què no em van fer cas?”.

—No és una pregunta hostil, però podria entendre-la com una esmena

a la totalitat. Bé, ningú no retrau al promotor d’obres que no es quede a viure en les cases que promou. Jo he tractat de posar en contacte gent que potser no s’haurien conegut d’una altra manera i de subratllar sempre el que tenien en comú diversos processos socials, tant d’opressió com d’emancipació. En tot cas, és cert que odie manar, i no ho dic com un mèrit. També perquè, amb tot el respecte envers les persones que m’han acompanyat en les diverses activitats, no sempre he pogut suportar l’avorriment que moltes vegades s’ensenyoria de les reunions, assemblees, etc. És clar que he d’afegir que quan algú, potser per ocupar el meu lloc, ha qüestionat el liderat, jo m’he apressat a cedir-li el lloc.

—D’altra banda, em sembla que vostè ha tractat sempre de ridiculitzar el que combatia. Una cosa així com qüestionar els diversos poders d’aquest

món rient-se de la seua severitat estrofolària.

—És que quasi tot el poder és ridícul, no en les conseqüències, en els peatges, però sí en les propagandes en què creu autoafirmar-se. Es tractava de suggerir que érem tan intel·ligents com tots ells i, a més a més, més divertits. El poder no és lúdic, però més que els poderosos es divertescen en una esfera privada que, d'altra banda, ja és falsament pública. Volia demostrar, i crec que aquesta perspectiva es va estendre a prou persones, que la diversitat de les lluites polítiques no ha de ser per força tan avorrida com la majoria dels seus líders. Alternatives divertides que ridiculitzaren la fanfàrria estúpida del poder: això era —i és— irrenunciable. Potser per això jo he deixat certes coses, quan vaig percebre el perill de l'avorriment. Marx deia que la vergonya és un sentiment revolucionari. No ho dubte. Però hi afegesc que l'avorriment és el més anticombatiu que existeix. Per això dic que em fie més d'una lleialtat multiforme que de la fidelitat; també, i potser sobretot, en la lluita política.

—*En tot cas, no sembla que estiguem en un moment especialment divertit per a ningú.*

—És cert. Per a ningú ni per res. Quasi tot el que ocorre és notablement indigne, potser d'una indignitat sense precedents entre nosaltres. Però no se sap quant durarà. No sóc optimista, però hi ha coses que... Per exemple, les ONG. Hi ha un cert potencial en tot això, de contestació global i detallada, més enllà d'ingenuïtats del tipus d'ajudar el Tercer Món a la manera ideològica dels missioners. Un pot considerar que la circumstància és infame, però que no ho cobreix tot. Moviments imprecisos d'ONG o d'*okupes* poden adquirir un cert desenvolupament. Hi ha amplis col·lectius, un tant disseminats potser, que es resisteixen a conformar-se amb la banalitat realment existent, que es neguen a quedar-se pas-

—**És indiscret preguntar quin seria avui el seu espai públic d'actuació política?**

—**El meu posicionament és sumar-me al moviment més viu en cada moment, cosa que, per descomptat, implica estar en el col·lectiu que més lleialtats emancipatòries pugui assumir. En abstracte, sóc verd i la resta són adjectius. En concret: donaria tot per formar part del grup més educadament i pacíficament radical d'un possible bloc nacionalista.**

ga sense parar amplis col·lectius d'exclusos, en un panorama en què ens hem d'interrogar, entre altres coses, per l'opció d'una Europa multiracial o d'una Europa blanca. El meu posicionament és sumar-me al moviment més viu en cada moment, cosa que, per descomptat, implica estar en el col·lectiu que més lleialtats emancipatòries pugui assumir. Si sorgira un partit de base pròxim a les posicions que defense no hi ha dubte que m'hi apuntaria, sabent que un final de la història feliç és problemàtic, fins i tot la meua. Tinc la seguretat de no haver dir quasi res, d'estar en disposició de dir moltes coses més, però he de saber amb qui puc o he de parlar. En abstracte, sóc verd i la resta són adjectius. En concret: donaria tot per formar part del grup més educadament i pacíficament radical d'un possible bloc nacionalista. No sé si pot formar-se, i no crec que el munte jo. Però seria un final bonic d'aquesta apassionant pel·lícula.

sius davant tant d'horror. No tots els voluntaris que s'apunten a aquest internacionalisme benèfic poden anar al Zaire, perquè, a més a més, no hi són necessaris tots. No és impensable la formació, a poc a poc, de plataformes radicals a partir d'aquesta generositat horroritzada. Vull dir que no veig que estiguen esgotades les vies de reclutament de gent seriosament inquieta per la deriva de, com potser diria Simone de Beauvoir, la força de les coses.

—*Al final del llibre, que, dit siga de passada, també té molt de memòria d'una generació no perduda, però sí seriosament tocada, s'al·ludeix mitjançant un epíleg a manera de pamflet a la necessitat, i possibilitat també, de recuperar espais públics d'actuació política. És indiscret preguntar quin seria el seu?*

—Li diré d'entrada que el que ha canviat des del principi dels anys setanta concerneix els modes de consolidació del que es diu capitalisme avançat, que assegura la distribució d'un conjunt de béns, alhora que segre-

